
gen met het missiewerk in meer dan twintig jaar, op veel plaatsen in de wereld, en een groot assortiment aan geraadpleegd bronnenmateriaal.» Gegrepen door deze contacten, wil hij een ode brengen aan de werkers in het veld, en vanuit dat oogpunt kiest en rangschikt hij zijn bronnenmateriaal, waarbij hij nogal gemakkelijk voorbij gaat aan de huidige historisch-wetenschappelijke inzichten.

Van belang is te onderkennen dat Derix zichzelf plaatst in de traditie van Alph. Mulders met zijn *De missie in tropisch Nederland* uit 1940 en *De missie-actie in Nederland* van A.J.J.M. van den Eerenbeemt uit 1945. Net als deze auteurs wil hij in zijn boek «een totaalbeeld» geven «van de Nederlandse missie als fenomeen en vitaal onderdeel van onze kerkgeschiedenis» (p. II). Die missiegeschiedenis schildert hij chronologisch van St. Servaas (eind vierde eeuw) tot en met het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965). Door incidentele missionarissen (zoals de Jezuiet Caspar Berse, ca. 1550) op een en dezelfde historische lijn te plaatsen, wordt de suggestie gewekt dat er sprake is van een eeuwenlange, «opvallend sterke missietraditie» in Nederland.

Dat is niet terecht. Na Caspar Berse was missie bijv. eeuwenlang geen item voor katholieken in de Nederlandse Republiek. Pas in de loop van de 19^e eeuw, driehonderd jaar na Berse, ontstaat er onder de Nederlandse katholieken interesse voor de missie, eerst mondjesmaat, daarna, in het begin van de twintigste eeuw, als een brede beweging. Als we al over een 'Nederlandse missietraditie' kunnen spreken, dan ontwikkelt die zich hier en niet eerder. Daarbij waren de Nederlandse katholieken zeker geen voorlopers: zij sloten zich aan bij de missiebeweging die in de 19^e eeuw was ingezet in Frankrijk, zich daarna verspreidde over Italië, België en Duitsland en pas na de Eerste Wereldoorlog echt aansloeg in Nederland. De inbreng van de Nederlandse missionarissen was vooral opzienbarend omdat het er zoveel waren die zich met hart en ziel ter beschikking stelden voor het missiewerk. Deze uitstroom had verschillende oorzaken: de internationale politieke situatie, de interne Nederlandse politieke en godsdienstige situatie – waarbij de concurrentiestrijd met de protestantse zending van niet gering belang was –, en de benoeming in 1918 van de redemptorist kardinaal Willem Marinus van Rossum als prefect van het Vaticaans missiedepartement de Congregatio de Propaganda Fide.

Het idee dat de Nederlandse katholieken altijd een vooraanstaande plaats hebben gehad in het missiewerk, dat ze, om in huidige termen te spreken, over een speciaal 'missiegen' beschikken, is in de missiebladen maar ook in de verouderde wetenschappelijke literatuur vaak als 'een feit' gepresenteerd. *Brengers van de Boodschap* weerspiegelt dit oude triomfalistische denken over 'ons' aandeel in de missiegeschiedenis. Voor een deel is dat te wijten aan het gebruikte materiaal. De auteur baseert zich voor een belangrijk deel op gegevens uit tientallen missiebladen en de *Katholieke Illustratie*. Deze bladen hadden een drieledig doel: de missiegeest opwekken, geld inzamelen en nieuwe aanwas kweken voor het missionarissenleven. De beeldvorming in deze bladen was daar dan ook op toegesneden: de Nederlandse katholieken moesten het gevoel krijgen dat hun aandeel onmisbaar was om de 'arme heidenen' het zo begeerde katholieke geloof en de westerse cultuur te brengen. We moeten er voor waken deze propagandistische sfeertekeningen te beschouwen als een reëel beeld van het missiewerk.

Het is in dat opzicht ook opmerkelijk dat Derix in het geheel geen gebruik heeft gemaakt van de collectie van interviews met circa duizend missionarissen die tussen 1976 en 2004 door de Kom-MissieMemoires is opgebouwd. Alleen al de korte samenvattingen van deze interviews, die onder de titel *Missie verhalen. Interviews met missionarissen* door het Katholiek Documentatie Centrum zijn uitgegeven, bevatten een schat aan informatie die een eenzijdige jubelende toon kunnen corrigeren. De bijbehorende aanvullende deeltjes van Jan Willemsen over de *Nederlandse missionarissen en hun missiegebieden* (Nijmegen 2006) geven een historisch betrouwbaarder beeld dan de lijst van Derix die gebaseerd is op de *Pius-almanak* van 1956.

Wie het journalistieke werk van Jan Derix kent, zal enigszins verbaasd zijn over zijn weinig kritische benadering van de Nederlandse missiegeschiedenis. Want hij heeft de beeldvorming die hierin zo zorgvuldig was opgebouwd, in de jaren zeventig juist ter discussie gesteld in een aantal journalistieke bijdragen. In deze artikelen is er bijv. aandacht voor dat lang niet alle 'heidenen' heil verwachtten van de buitenlandse missionarissen, dat er ook economische en politieke belangen meespeelden en dat de grote kloosters van de buitenlandse missie-